A XXVII. LESS NÁNDOR ORSZÁGOS FÖLDRAJZVERSENY ELSŐ FORDULÓJÁNAK FELADATLAPJA

III. KATEGÓRIA (10-12. ÉVFOLYAM)

Tudnivalók

- A feladatokat figyelmesen olvasd el!
- A megoldásokat a mellékelt értékelőlapon kell beadni.
- Az értékelőlapon az adatokat olvashatóan, NYOMTATOTT NAGYBETŰVEL töltsd ki!
- A feladatlapon javíthatsz, az értékelőlapon már nem!
- Tollal írj!
- Segédeszköz nem használható!
- Az elérhető pontszám: 100 pont

Jó munkát kívánunk!

Less Nándor (1963-1993)

2020. március 9.

1. FELADAT – ÉSZAKNYUGATI-ÁTJÁRÓ [14 pont]

Az alábbi feladat a Crystal Serenity luxushajó 2016-os útjának földrajzi hátteréről szól. Ez a hajó a legnagyobb, amely valaha is átkelt a fagyos, gyakorlatilag hajózhatatlannak hitt Északnyugati-átjárón. Válaszolj a kérdésekre a térkép és a fotók segítségével!

Képek: *https://www.bloomberg.com/features/2016-crystal-serenity-northwest-passage-cruise/*

a) Mely környezeti változás tette lehetővé azt, hogy a Crystal Serenity óceánjáró átkelhessen az Északnyugati-átjárón? **[1 pont]**

.....

b) Az USA melyik államában volt a hajóút kiindulópontja? **[1 pont]** .....

c) Tedd időrendbe a hajóút alábbi eseményeit! Írd az események sorszámát a négyzetekbe! Kezdd az időben legkorábbival! *Csak a teljesen helyes sorrendért jár pont!* **[1 pont]**

1. látogatás a grönlandi fővárosban
2. megérkezés a Baffin-szigethez
3. utazás a Labrador-áramlással
4. belépés a kanadai vizekre
5. áthajózás a Bering-szoroson
6. az ikonikus Szabadság-szobor megpillantása
7. áthaladás az Aleut-szigetek között

☐ → ☐ → ☐ → ☐ → ☐ → ☐ → ☐

d) Az óceánjáró utasai rengeteg érdekes felszínformát láthattak útjuk során. Karikázd be annak a két felszínformának a számát, amelyeket láthattak az utasok! **[2 pont]**

1. kúpkarsztok *2. atollok* *3. hófödte vulkánok* *4. fjordok* *5. mesterséges szigetek*

e) Miért láthattak kétnyelvű feliratokat az óceánjáró utasai a kanadai állomásokon? Indokold meg egy mondatban! **[1 pont]**

……

f) A jövőben nemcsak a sarkköri hajókirándulások fellendülése várható, hanem az „új" hajózási útvonalat használók (tankerek, konténerszállítók) megjelenése is, ami az érintett országok szempontjából sok hatással járhat. Írj 2-2 lehetséges hatást! **[4 pont]**

az útvonal mentén élő településekre, közösségekre gyakorolt hatás	
a természeti környezetre gyakorolt hatás	

g) A kontinens melyik híres mesterséges vízi útja lenne kiváltható a fenti átjáró jégmentessé válásával? **[1 pont]**

.....

h) Az alábbi állítások közül melyik kettő nem igaz Grönlandra? Karikázd be a két hamis állítás sorszámát! **[2 pont]**

1. Geológiai és természetföldrajzi szempontból Európához tartozik.
2. Van olyan része, ahol a Nap akár hónapokig sem kel fel.
3. A világ legnagyobb területű szigete.
4. Bár izlandi fennhatóság alatt áll, ügyei jelentős részében önállóan hozhat döntéseket.
5. Az itt élő inuit lakosság többsége a grönlandi nyelvet (is) beszéli.

i) A világ egyik leghíresebb felfedezője, 1903 és 1906 között legénységével elsőként kelt át hajóval az Északnyugati-átjárón. Később a Déli-sarkra is eljutott. Kiről van szó? **[1 pont]**

A) James Cook *B) Sir Edmund Hillary* *C) Roald Amundsen* *D) Leif Eriksson*

2. FELADAT – ÖT ORSZÁG, EGY CÉL [16 pont]

A BRICS a világgazdaság egyik viszonylag új formációja. Oldd meg a BRICS-országokkal kapcsolatos feladatokat!

a) Földrajzi és gazdasági értelemben a BRICS-országok számos tekintetben hasonlítanak egymáshoz. Nevezz meg három közös tulajdonságot! **[3 pont]**

- ……
- ……
- ……

b) Karikázd be az öt közül annak a két országnak a betűjét, melyek igen jelentős hatással vannak hazánk gazdaságára! **[2 pont]** B R I C S

c) Az alábbi meghatározások az öt BRICS-országgal kapcsolatos földrajzi helyekre és fogalmakra vonatkoznak. Írd a fogalmakat a keresztrejtvénybe! **[10 pont]**

1. A **C** ország egyik ismert techcége, okoseszközei hazánkban is népszerűek.
2. A **C** országban használt hivatalos pénznem.
3. A **B** országban elterjedt üzemanyagtípus, jellemzően cukornádból állítják elő.
4. Az **I** és **C** országok által közrefogott hegyvidéki ország.
5. Az **I** ország kiemelkedő egyetemi központja, dinamikusan bővülő technológiai ipara rengeteg fiatal számára jelent vonzó munkalehetőséget.
6. Az **R** ország hatalmas kiterjedésű, de rendkívül hideg és elzárt régiója.
7. Az **S** ország turisták által is kedvelt kikötővárosa.
8. A **C** országban főleg a belső területek felől a keleti part központjai felé irányuló folyamat.
9. Az **I** országban a legtöbbek által beszélt hivatalos nyelv.
10. A **B** ország mezőgazdaságának egyik fontos, világviszonylatban is kiemelkedő terménye.

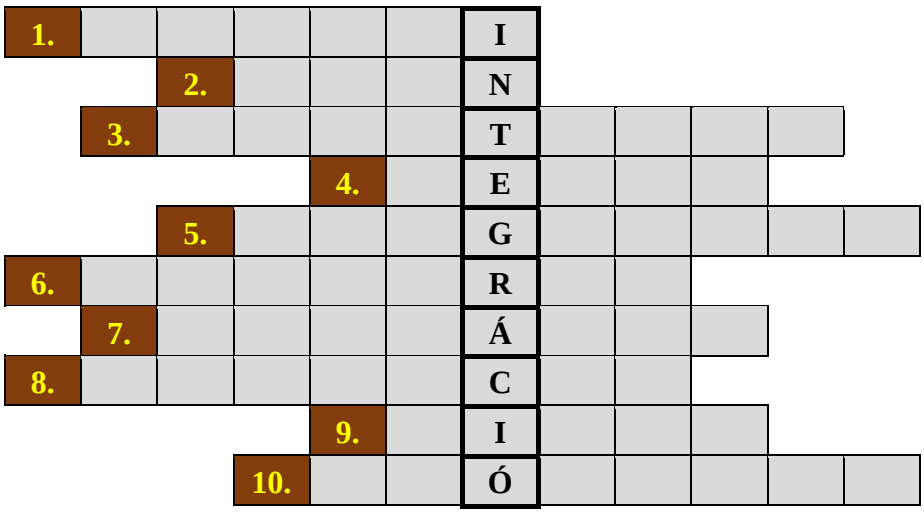

d) Mit jelent a keresztrejtvény középső oszlopába írt kifejezés! Fogalmazd meg! **[1 pont]**

……

……

3. FELADAT – HÁROM KORFA [11 pont]

Tanulmányozd a három hasonló népességű, de alapvetően különböző demográfiai folyamatokkal küzdő ország korfáját! Állapítsd meg, hogy melyik állítás melyik országra igaz! Írd a korfa betűjét az állítások elé! (Az adatok 2019-re vonatkoznak.)

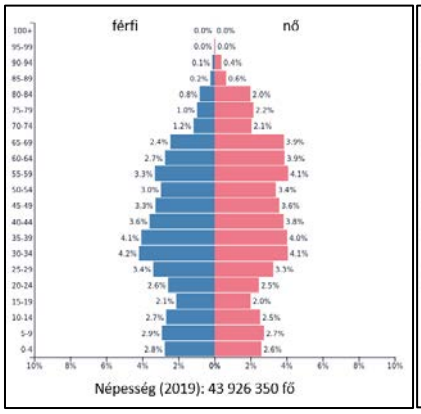

A. ország

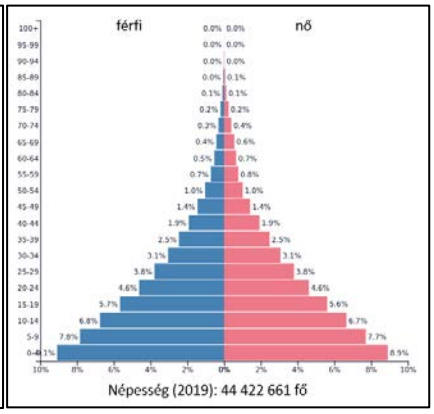

B. ország

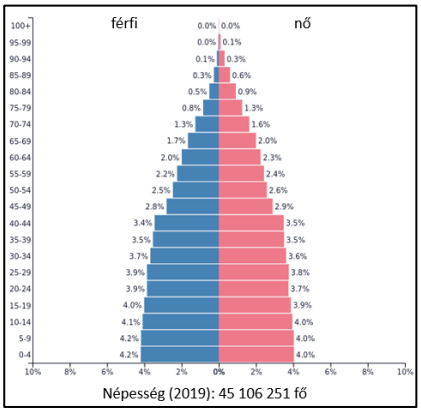

C. ország

…… 1. Kivándorlással és természetes fogyással egyaránt fenyegetett ország.
…… 2. Átlagéletkor tekintetében a három közül ez a középső ország.
…… 3. Itt lenne a legnagyobb szükség a túlnépesedést ellensúlyozó népesedéspolitika bevezetésére.
…… 4. Ebben az országban a legalacsonyabb a születéskor várható élettartam.
…… 5. A magas születésszámok jelentős terhet rónak az ország ellátórendszereire.
…… 6. A jövőben ez az ország számolhat a legalacsonyabb ütemű népességgyarapodással.
…… 7. Időskori nőtöbblettel rendelkezik.
…… 8. A demográfiai átmenet második szakaszában van.
…… 9. Ez az ország valószínűleg Latin-Amerikában van.
…… 10. Ez az ország valószínűleg Trópusi-Afrikában van.
…… 11. Ez az ország valószínűleg Kelet-Európában van.

4. FELADAT – IRÁNY TOKIÓ! [14 pont]

2020 újra egy nyári olimpia éve. Válaszolj a tokiói olimpiával és a korábbi játékokkal kapcsolatos kérdésekre a cikkrészlet segítségével!

„Az ENSZ Közgyűlése ígéretet tett az olimpiai béke betartatására a jövő nyári olimpiai játékok idejére. A javaslatot, amelynek célja „egy békésebb és jobb világ felépítése a sporton és az olimpiai eszmén keresztül", a 193 ENSZ-tagállam közül 186 támogatta – írta beszámolójában honlapján a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB). Az olimpiai békéről Thomas Bach, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) elnöke tartott beszédet, megköszönve a tagállamoknak támogatásukat. Megítélése szerint a döntés erősíteni fogja a 2020-as tokiói olimpiát, a játékokat pedig ismét a béke nemzetközi szimbólumává emeli. Az olimpiai fegyverszünet hét nappal a játékok megnyitója előtt lép érvénybe, és hét nappal a paralimpia lezárása után ér véget. […] Az olimpiai béke eszméje az ókori játékokról származik. Az „ekekheiria" a fegyveres konfliktusok felfüggesztésével garantál biztonságos utazást a sportolók és a nézők számára az olimpiára." (MTI, 2019. december 13.)

Forrás: https://eurosport.hosszabbitas.hu/olimpiak/tokio-2020/fegyverszunetet-hirdetett-az-ensz-a-tokioi-olimpia-idejere

a) Melyik városban található a cikkben említett ENSZ központja? **[1 pont]** ……

b) Nevezz meg az ENSZ céljai közül kettőt! **[2 pont]**

…… ……

c) Egy nyári olimpia rendezését rengeteg elemzés és hatástanulmány előzi meg. Gondold végig, milyen pozitív és negatív hatásokkal, előnyökkel és hátrányokkal jár(hat) Japán és Tokió számára a rendezés! Írj a táblázatban megadott hatásokra egy-egy példát! **[4 pont]**

pozitív gazdasági hatás	negatív gazdasági hatás
pozitív társadalmi-kulturális hatás	**negatív környezeti hatás**

d) A tokiói olimpia biztonságos lebonyolítását több, az ország földrajzi helyzetéből és a nyári időpontból adódó természeti veszélyforrás is fenyegeti. Nevezz meg három, egymástól független természeti jelenséget, amelyek egyértelmű kockázatot jelentenek a rendezésre! Írd a jelenségek nevét a halmazábrába! **[3 pont]**

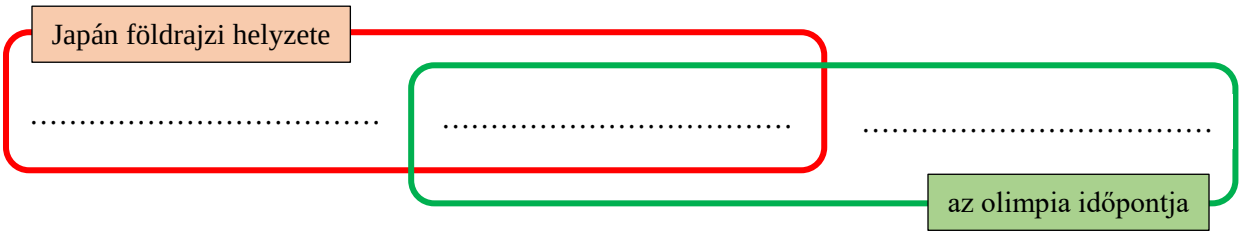

e) A 2000-es évek olimpiái kapcsán rendre felmerültek olyan földrajzi, társadalmi, politikai, gazdasági jelenségek és problémák, melyeket a szervezők a biztonságos rendezés szempontjából kockázatként azonosítottak. Párosítsd a kockázatokat az olimpiákkal! Írd az olimpia betűjét a táblázat megfelelő rovatába! *Nem lehet minden leíráshoz eseményt társítani!* **[4 pont]**

A) nyári olimpia, Peking, 2008
B) téli olimpia, Vancouver, 2010
C) nyári olimpia, London, 2012
D) téli olimpia, Szocsi, 2014
E) nyári olimpia, Rio de Janeiro, 2016
F) téli olimpia, Phjongcsang, 2018

Az olimpiarendezés kockázati tényezői	**Betű**
1. Az erőszakos cselekmények megelőzése végett nagyobb rendőri jelenlétet rendeltek el a város szegénynegyedeiben, valamint a sportolók és turisták által látogatott helyszíneken. Viszont a közlekedési káoszra és a partmenti vízszennyezésre nem sikerült tartós megoldást találni, ráadásul a zika vírus jelenléte miatt sok sportoló is inkább visszamondta a részvételt.	
2. Ennek a szubtrópusi klímájú üdülővárosnak az esetében a legnagyobb kockázat a megfelelő mennyiségű és minőségű hó biztosítása volt, de a hatalmas beruházással elkészült létesítmények, sportközpontok, közlekedési fejlesztések olimpia utáni hasznosítása is komoly kérdéseket vetett fel – igaz, utóbbi terén fejlődés látható (pl. Forma-1 pálya kialakítása).	
3. Az olimpia szervezőit a környezeti kockázatok terén leginkább a városba gyakran betörő homokviharok és a gyakorlatilag állandó szmog kérdései foglalkoztatták. Azonban a gépjárművekre, építkezésekre és széntüzelésű erőművekre vonatkozó szigorú korlátozásokkal sikerült a játékok idejére tűrhetővé tenni a levegő minőségét.	
4. A város öt repülőtere mellett a kötöttpályás hálózatok is többnyire jól vizsgáztak a szokásost jócskán meghaladó utasszám kezelésében, akárcsak a biztonsági szolgálatok a fő kockázatnak tartott terrorveszély láthatatlanná tételében. Az olimpiai park sem áll elhagyatottan, az olimpiai falu épületeit is sikerült integrálni a város életébe, ezzel gyakorlatilag új városrész született.	

5. FELADAT – ÚJ FŐVÁROS ÉPÜL [12 pont]

Olvasd el az új indonéz főváros megépítéséről szóló cikkrészletet és tanulmányozd a térképvázlatot! Válaszolj a kérdésekre!

Borneó szigetén lesz Indonézia új fővárosa, jelentette be az állami televízióban Joko Widodo államfő azt MTI híradása szerint. Az új főváros a sziget délkeleti részén, Szamarinda és Balikpapan kikötővárosok közelében, erdős területen lesz. Egyelőre nem tudni, hogy mi lesz a neve.

Az eddigi fővárosról, Dzsakartáról abszolút elmondható, hogy megtelt és egyre inkább élhetetlenebb: a világ 12. legsűrűbben lakott megavárosa, és egyik legnagyobb gondja az infrastruktúra fejletlensége. Az Uber Technologies szerint Dzsakartában az autósok éves szinten 22 napot töltenek közlekedési dugóban, ami Ázsiában a legmagasabb szám. Gyakoriak az árvizek, ráadásul süllyed is a talajvíz folyamatos lecsapolása miatt. Évente mintegy 630 millió köbméter talajvizet szivattyúznak ki a város épületeiből. A bandungi műszaki egyetem kutatása szerint 2050-re Dzsakarta 36 százaléka víz alá kerül.

A Borneó szigetén lévő Kelet-Kalimantan tartomány a földrengések szempontjából biztonságos területen fekszik. Környezetvédők azonban tartanak attól, hogy új főváros létesítése az erdők borította szigeten veszélybe sodorja az ottani gazdag élővilágot. […] Az új főváros kialakítása 2021-ben kezdődik, és várhatóan mintegy 32,79 milliárd dollárba kerül majd. A beruházások 19 százaléka állami, a többi magántőke bevonásával valósul meg. A hatóságok számításai szerint a kormányzati intézmények hálózata 2024-re átköltözhet az új fővárosba.

https://index.hu/kulfold/2019/08/26/indonezia_jakarta_uj_fovaros_borneo/

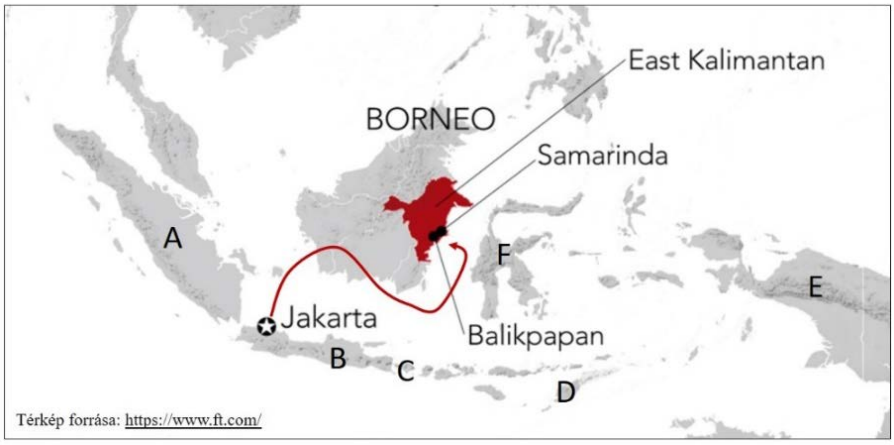

a) Miért lehet közigazgatási szempontból jó választás Borneó keleti részén felépíteni az ország új fővárosát? **[1 pont]**

.....

b) Mely természetföldrajzi adottságok állhatnak Dzsakarta víz alá kerülésének hátterében? Nevezz meg <u>két</u> ilyen adottságot! **[2 pont]**

1. .....

2. .....

c) Nevezz meg <u>két</u> lehetséges problémát, ami lelassíthatja vagy akadályozhatja a főváros 2024-re tervezett átköltöztetését! **[2 pont]**

1. .....

2. .....

d) Indonézia két másik országgal osztozik Borneó szigetén. Nevezd meg <u>az egyiket</u>! **[1 pont]**

.....

e) Az alábbi állítások a térképen bejelölt szigetekre (A-F) vonatkoznak. Írd a sziget nevét és betűjelét a táblázatba! Egy sziget csak egyszer szerepel! Nem vonatkozik minden szigetre állítás! *Csak a helyes név-betű kombinációkért jár pont!* **[3 pont]**

Állítás	Sziget neve	Betű
1. A leginkább túlnépesedett sziget, kb. 140 millióan lakják, ezzel a legnagyobb népességű sziget a világon.		
2. Az utóbbi évtizedek során Indonézia leglátogatottabb turistacélpontjává alakult át ez a sziget.		
3. Az olajpálma-ültetvények miatti erdőégetés nyomán keletkező füst az Indonéziával szomszédos városállamot is gyakran beteríti.		

f) Az alábbi helyek közül melyik fekszik Indonézia területén? Karikázd be az egyetlen helyes választ! **[1 pont]**

Mariana-árok *Krakatau* *Mekong-delta*

g) Melyik országcsoporthoz <u>nem</u> tartozik Indonézia? Karikázd be az egyetlen helyes választ! **[1 pont]**

OPEC *NAFTA* *ASEAN*

h) Több nemzetközi példa is van arra, hogy egy ország áthelyezi a fővárosát egy kisebb településre, esetleg teljesen új várost létesít arra a célra, hogy a főváros szerepkörét betöltse. Nevezz meg <u>egy</u> példát olyan <u>Európán kívüli</u> országra, amely <u>a 20. vagy 21. század során</u> átköltöztette fővárosát! **[1 pont]**

.....

6. FELADAT – HOLDRA FEL! [17 pont]

Az alábbi feladat a 2019. év űrkutatással kapcsolatos eseményeit dolgozza fel. A képek tanulmányozása után válaszolj a kérdésekre!

1. kép: **Kína** sikeres holdraszállást hajt végre 2019 januárjában. A Csang'o-4 űrszonda az első űreszköz, ami a Hold túlsó oldalán teljesít szolgálatot. (Kép: BBC)

2. kép: **India** holdmissziója, a Csandraján-2 2019 nyarán. A leszállóegység a Hold felszínébe csapódott, de néhány hónapon belül új küldetés várható. (Kép: DW)

a) Milyen humán és infrastrukturális fejlesztésekre, beruházásokra volt/van szüksége Kínának és Indiának ahhoz, hogy tartósan sikerre vezesse űrprogramját? Nevezz meg kettőt ezek közül! **[2 pont]**

1. .....

2. .....

b) A holdkutatás szempontjából nem csak a fenti missziók miatt volt emlékezetes 2019. Indokold meg egy mondatban, hogy miért! **[1 pont]**

.....

.....

c) A NASA – és általában az űrkutatás – utóbbi 60 évének fejlesztései számtalan iparágban megjelentek. Nevezz meg két ilyen iparágat! **[2 pont]**

1. ..... 2. .....

d) Az alábbi fotókon az amerikai űrkutatást irányító NASA létesítményei közül látsz négyet. Társítsd a helyszínekhez az állításokat! Írd az állítások számát a vonalakra! *Nem minden számhoz tartozik helyszín, de egy szám több helyszínhez is tartozhat!* **[12 pont]**

Washington DC

…… , …… , ……

Florida

…… , …… , ……

Kalifornia

…… , …… , ……

Houston

…… , …… , ……

1. Az USA nyugati körzetében található.
2. Hurrikánszezon idején könnyen bekerülhet a hírekbe.
3. Közvetlen közelében van az amerikai autógyártás egyik hagyományos fellegvára.
4. A jellemző téli hidegbetörések és hóviharok akár napokra is megbéníthatják.
5. Ezt a NASA-létesítményt kormányzati épületek és ügynökségek tucatjai veszik körül.
6. Szubtrópusi éghajlata miatt rengeteg turistát és karibi bevándorlót vonz.
7. Kutatásaiban számíthat a közelében fekvő Szilícium-völgy cégeire és a Stanford Egyetemre.
8. Az ország legjelentősebb gabonatermesztő körzetei veszik körül.
9. Szénhidrogénekben gazdag terület közelében fekszik.
10. A napfényövezeten belül helyezkedik el.
11. Az itt dolgozóktól szinte karnyújtásnyira van az Appalache vidéke.

7. FELADAT – ÉLHETŐ VÁROSOK [16 pont]

A térkép az Economist által összeállított élhetőségi városrangsor 2019. évi eredményeit mutatja. A szerzők számos paraméter alapján pontozzák a rangsorban szereplő 140 várost, majd évente értékelik az eredményeket, következtetve a változásokra. Bécs egy százfokú skálán 99,1 pontot szerezve lett 2019 legélhetőbb városa. A térképen <u>kékkel</u> az első tíz, <u>pirossal</u> az utolsó tíz rangsorolt város látható.

Térkép forrása: https://www.economist.com/sites/default/files/20190907_WOM988.png

a) Hány különböző ország városait találjuk a top 10-ben? **[1 pont]** ……

b) Hány főváros szerepel a top 10-ben? **[1 pont]** ……

c) Mely adottságok tesznek egy várost igazán élhetővé? Nevezz meg <u>hármat</u>! **[3 pont]**

1. ……

2. ……

3. ……

d) Damaszkusz sorozatban hetedik éve áll a lista utolsó helyén? Mi indokolhatja ezt? **[1 pont]**

……

e) A <u>térképen szereplő városok közül</u> melyekre vonatkoznak az alábbi leírások? Írd a városok nevét a táblázatba! **[5 pont]**

1. Az utóbbi évek politikai válsága, a hiperinfláció, az élelmiszerhiány,a romló közbiztonság miatt sokan vándoroltak el ebből a nagyvárosból.	
2. Kellemes éghajlata miatt rendezik itt januárban az egyik nagy nemzetközi tenisztornát, márciusban pedig a Forma 1-es szezon nyitófutamát.	
3. Az ENSZ több ügynöksége (pl. a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség) mellett az OPEC székhelye is ebben a városban van.	
4. Pakisztán legnépesebb városa, kikötője miatt az ország első számú gazdasági központja.	
5. A legnagyobb ütemben növekvő afrikai óriásváros, egy mocsaras szigetekkel és mangroveerdőkkel szegélyezett lagúna környezetében.	

f) A közelmúlt erdő- és bozóttüzei miatt elképzelhető, hogy Sydney és Melbourne lejjebb fog csúszni a 2020-as rangsorban. Milyen következményei, hatásai lehetnek a városok környezetében tomboló erdőtüzeknek a két város élhetőségére, az ott élők életminőségére, a városok mindennapjaira nézve? Nevezz meg hármat! **[3 pont]**

Képek: ChannelNewsAsia, Financial Times (2019. december)

1. ……

2. ……

3. ……

g) Melyik két időjárási feltétel együttes jelenléte a „legkedvezőbb” a tüzek terjedése szempontjából? **[2 pont]**

…… + ……